

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Formațiunea masselor.

IV.

Voiu vorbi acum despre masele electorale, adică despre alegători. Mulțimile electorale, va se zică, totalitățile chemate să facă alegerea vreunei persoane menite să ocupe o funcție oarecare, sunt mulțimi eterogene. Dar după ce ele numai într-o anumită privință pot să-și desvoalte eficacitatea, anume, referitor la alegerea unuia dintre mai mulți candidați, nu sunt de observat la ele decât numai puține dintre cunoscutele semne distinctive. Mai ales aflăm la ele lipsa de spirit critic și existența unei mici facultăți de judecă, apoi iritabilitatea, credulitatea și simplicitatea, cele mai remarcabile însușiri ale masei. În determinările lor să văd urmele influenței conducătorilor și rolul factorilor deja cunoscuți, anume: afirmarea, repetiția, prestigiul și inficierea.

Să vedem acum pe ce cale să câștigă alegătorii? Din modul cel mai practic de procedură față de ei isbutim să cunoaștem psihologia lor.

Prima condiție pe care trebuie să o îplinească cel ce le reclamă voturile, deci candidatul, e aceea, că trebuie să aibă un prestigiu oarecare. Prestigiul personal e mare, dar e mai mare acela pe care-l dă — a-verea. Talentul, chiar dacă ar fi respectivul om genial, nu formează element bun pentru asigurarea succesului, decât numai în cazul, dacă respectivul are un nume bine cunoscut.

Necesitatea de a avea candidatul un prestigiu, adică puterea de a se impune fără discuție, e de însemnătate mare. Faptul, că alegătorii, recrutați în majoritatea lor din meșteșugari și țărani, nu aleg de loc, ori foarte rar, pe unul dintre ei de reprezentant în parlament, dovedește, că între ei nu e nici unul,

care să aibă prestigiul necesar. Iar dacă aleg totuși pe careva dintre ei, lucrul să întâmplă din motive cu totul laterale, de es. pentru a juca o farsă vreunui bărbat însemnat, care voia să fie ales, ori vreunui mare fabricant, față de care alegătorii se află în mare parte în stare de dependență, pentru a-i arăta, și a-și face și ei iluziunea, că pe un moment pot să fie ei domnii situațiunii.

Prestigiul singur însă nu ajunge pentru asigurarea succesului. Alegătorii vrea, ca să-și vadă desmerdate curiozitățile și fuduliile. Candidatul trebuie deci să-i facă promisiunile cele mai fantastice. Dacă alegătorii e muncitor, să impune aplicarea cuvintelor celor mai grele și injurioase la adresa șefilor sei. Iar contracandidatul trebuie să-i cedeze, prin aceea, că se afirmă, apoi se repetă până se inficiază sufletul alegătorilor cu știrea inventată, că contracandidatul e pungașul cel mai mare de pe lume, și că toată lumea știe despre el, că multime de crime ordinare îi apasă conștiința. Dar firește, lucrul trebuie făcut cu precauție: să afirmă, dar nu să dovedește. Dacă contrariul e un slab cunoscător al psihologiei masei, va căuta ocaziunea să se justifice, să se spele în fața mulțimii, în loc de a răspunde cu contraafirmări la afirmațiile făcute despre el, și prin aceasta perde lupta. Nu va fi ales!

Programul candidatului, dacă e scris, să nu fie prea categoric, fiind că atunci contrarii sei pot să-i pună sub nas mai târziu; dar programul improvizat și spus cu grai în fața alegătorilor, nu poate să fie exagerat și umflat din destul. Reformele cele mai radicale pot să fie puse în vedere, căci pentru momentul acela exagerările sunt de o eficacitate colosală, iar pentru viitor ele nu obligă pe candidat întru nimica. E fapt constatat, pe baza unor continuu și constante observațiuni, că alegăto-

riul nici odată nu și-a bătut capul să afle, că alesul seu în ce măsură și-a împlinit făgăduielile, cari au fost aprobate de alegători și au format temeiul alegerii sale?

Ne întâlnim deci aici cu toți factorii cu rol de convingere, pe cari îi cunoaștem deja. Și îi găsim și în eficacitatea cuvintelor și a formelor, a căror influență puternică încă am spus-o. Oratorul, care știe cum să trateze cu masele, poate duce masele unde vrea. Expresiunile atât de mult întrebuințate, ca: infamul capital, exploatatori ordinari, muncitorimea trudită, împărțirea averilor etc. au totdeauna efectul dorit, cu toată că sunt cunoscute. Dar candidatul, care iscodește o formulă nouă, fie ea lipsită de orice însemnătate, însă chemată să satisfacă pretențiunile dimerite, va avea succes splendid. Sângeroasa revoluție din Spania, dela anul 1873, s'a născut tocmai din unele cuvinte magice, frumos sunătoare, pe cari fiecare le-a explicat conform vederilor sale. Un autor contemporan expune în expresiuni memorabile modul urzirei ei. Scrie astfel:

„Radicalii au făcut constatarea, că o republică unitară ar fi numai o monarhie mascată, nimic alta. Pentru a le face o plăcere, deputații din cameră (Cortes) au proclamat în unanimitate republica federală, fără ca unul dintre ei să fi putut spune, că pentruce anume a votat. Formula însă a orbit lumea întreagă. Era o beție, un deliriu general. Domnia virtuții și a fericirii a fost întemeiată prin această pe pământ. Un republikan cituia dușmanul seu îi denegase titlul de *federal*, — a considerat fapta de o insultă din cele mai grave. Pe strade mulțimea se saluta cu cuvintele: Salut republica federală! Și se cântau imnuri de laudă la adresa sfintei discipline și a autonomiei soldatului! Și ce era această „republică federală”? Unii au înțeles sub cuvintele acestea emanciparea provinciilor,

a instituțiilor, după modelul din statele unite americane, alții decențializarea administrației, și iarăși alții delăturarea oricărei autorități, apropiata începere a lichidării sociale. Socialiștii din Barcelona și din Andalusia predicau despre suveranitatea absolută a comunelor și cereau, să se înființeze în Spania zece mii de comune independente, autonome, iar miliția și gendarmeria să se șteargă. După ce vre-o comună își spunea cuvântul în acest înțeles, își rostea pronunțamentul, prima grijă a ei era, să strice telegrafii și liniile ferate, pentru a nu mai avea nici o legătură cu împrejurimea și cu capitala țării, cu Madridul. Nu era palmă de loc, care să nu fi dorit să fie cu totul independentă. Federalismul a făcut loc pretinderea omorător de oameni, și în onoarea lui să serbau pretinderea saturnalii sângeroase...”

Pentru a crede în influența, pe care expunerile logice ar putea să o exerciteze asupra spiritului alegătorului, se cere, ca să nu fi cetit cineva niciodată vre-un raport despre adunările electorale. În aceste adunări se împart afirmări, invective, câte-odată și pumni, dar nici odată principii. Numai atunci se face liniște pe câte un moment, când câte un participant mai precaut adresează câte-o întrebare gingașă, care produce haz între ascultători. Dar părerea de bine a contrariilor nu e de durată lungă, pentru că vocea „antevorbitorului” vine în curând înecat în sbierăturile celorlalți. Pentru a se vedea, cam cum decurg adunările electorale, citez la întâmplare pasaje din rapoarte publicate în ziare:

„După ce unul dintre convocatori a salutat pe cei întruniți, îi provoacă să-și aleagă prezident. În momentul acesta furtuna a erupt. Anarhiștii se îmbulzesc pentru a pune mâna pe tribună, socialiștii o apără cu energie. Se produce încăierare.

FOIȘOARĂ.

Frânturi de ziar.

De D. B. deleanu.

— 25 Septembrie.

E seară târziu și impresia zilei de azi nu mă lasă să odihnesc. În memorie îmi apare er, așa frumoasă, bună, cum o am cunoscut azi la ospățul prietenului nostru. Și ființa ei isvorăta din inima mea, ochii ei căprui, ce închid ferioarea unui visător, mi-a lăsat ceva în suflet, ce mă face să mă gândesc la ea.

O văd acum, când ingenunhiez înaintea Atotputernicului Cristos, cerându-i îndurare, iertare. O văd între micile statue, de pe masa mea de scris, cari simbolizează credința, iubirea, speranța. Imi apare pe tablourile din fața mea, în cari a întruhipat măestrul: Musa, poezia. O sflu în mintea și sufletul meu, o sflu în cea mai înaltă iubire curată...

E târziu, pe ochi-mi obosiți o umbră deasă se lăsa, parcă mi închide pleoapele, desmerdându-mă cu drag, dispărând apoi în umbra ce din ce în ce se îndeasă, și lășându-mă singur, numai cu gândul la ea...

— 29 Sept.

În odaia mea singuratică e liniște și pustiu. Total tace, poate ceasul de pe

părete își mai spune povestea lui vecinică. Eu stau dus pe valurile vremii trăite. În cerc a-mi căuta din oada pe cineva, că ruia să-i spun povestea inimei mele; dar înzadar, toți sunt ocupați: „Poesia” își toarce singură visurile sale, până când „Musa” își spune dorul arfei din mână, iar statutele de lângă mine se desmeardă în ferioarea lor.

Te iau pe tine, ziar scump, că tu mă înțelegi și mă urmărești în oăile mele pline de dor... Tu ești singurul tovarăș al suferințelor mele, aduse de anii vitregi trecuți peste mine...

Tu știi, că am iubit cu tot sufletul și mintea mea... și tu mi-ai șters lacrimile iubirii pierdute...

— 10 Octombrie.

În viața mea au fost unele momente din cari a pornit dorința, ferioarea sau nenorocul meu.

Aceste momente urme adânci mi-au lăsat în inimă, cari nu se vor șterge nicăd... au lăsat amintiri, vor șterge se reficoasă, copleșindu-mi atunci toată ființa.

În ceasurile singuratică mă întâmpină unele clipe, când revivie în sufletul meu ființe din trecut, conturbându-mi visurile. Înzadar le spun acestor fantome: Mergeți dinaintea mea, lăsați-mă, nu-mi conturbăți clipele singuratică cu melancolia lor, nu-mi împrăștiați iluziile dorințelor

mele, mergeți... nu mă amăgiți, că voi nu trăiți... voi sunteți moarte și demult îngropate... Ele nu mă ascultă, vin azi, vin mâine; mă cercetează zina noaptea, se amestecă în toate bucuriile și gândurile mele...

Umbra care-mi apare în toate serile singuratică, mă cercetează și acum, reamintindu-mi zilele trăite cu mai multe bucurii. O văd cum se apropie de mine, chemându-mă la viața senină cu care m'a amăgit.

În seara aceasta se amestecă și ea în visurile mele. Și mult îmi place a sta cu ea de povești! Sufletul ei e așa de similar cu al meu. Mă îndeamnă să urmez acea umbră... Dar în sufletul meu e numai cadavrul acelei ființe și eu știu că morții nu mai învie... și rămân lângă ea, că-mi înțelega durerea sufletului meu. Am rățoiit mult pe valurile vremii, până am aflat sufletul ei mult dorit. Și de atunci îmi preocupă gândurile și toate visurile mele.

E târziu în noapte, afară stropii de ploie cad melancolic pe geamul ferestrei mele; iar vântul lovindu-se de pomii de lângă fereastră flueră, aducându-mi fiori și urât.

Lis din mână peana obosită ce nu mai poate continua scrisul, așezându-mă pe perna de falgă, și toroada-mi încă mult iluzită...

— 20 Octombrie.

Copii veseli oetind din cărțile lor — și dăd un murmur similar cu al codrului bătut de vânt — mășteaptă să intru în școală. Cu gândul de a-i învăța multe lucruri frumoase, am intrat la ei.

Dar din murmurul acesta parcă se desprindea ea, reamintindu-mi seara în care am văzut-o pentru prima dată. Copiii cetesc din cărțile lor, iar eu mă gândesc la seara aceea curată de toamnă, în care luna blând își revărsa razele sale argintii peste noi. Ce farmece ascund acele raze subțiri, câtă dragoste și dor exprimă lumina lor tremurândă! Luna de sus din înălțimi își arunca potopul de lumină palidă peste noi, cari stam tăcuți — deoparte — trimițându-ne departe pe razele ei de ghiastă tot sufletul nostru.

Lună dragă, tu ce știi
Oamenii și țeara,
Spune-i lui că-mi trec pustii
Fără răs și bucurii
Ceasurile seara.

Aceste cuvinte ne preocupau pe amândoi și melodia lor o fredonam în seara aceea senină, fermecată de razele lunii plâpânde.

Acolo departe în satul micuț de munte, cu vecinicul freamăt de codru, în care e ascuns suspinul fericirii pierdute, te-ai deslușit din lumea necunoscută.

(Va urma).

Se aud injurături reciproce: Spioni, mituiți, etc. Un cetățean se retrage cu ochiul umflat...

„In fine tribuna e așezată în mijlocul tumultului și ea rămâne în stăpânirea tovarășului nostru X“...

„Oratorul sloboade o salvă de vorbe grele la adresa socialistilor, cari îl intrerup și-l numesc: idiot, bandit, canalie, etc. Tovarășul X răspunde la aceste delicatețe stabilind teoria, că socialistii sunt idiști, posaci, etc.

„Partidul... a avut aseară adunare mare, în sala reuniunii comercianților, strada... A fost aranjată în vederea sărbătorii zilei de 1 Maiu. Lozinca dată era: „Liniste și tăcere“. Tovarășul... vorbește despre socialisti, ca despre niște idiști și excoți. Atunci s'a început un schimb de vorbe între orator și ascultători. Au urmat apoi încercări: scaune, bănci, mese, etc. au fost puse în mișcare“...

Și să nu creadă nime, că acest mod de a discuta e propriu numai unei anumite clase de alegători, și că el e atârnat de poziția socială a alegătorilor. În orice adunare, fie ea compusă numai din oameni cu pregătire academică, discuția poate să iee ușor aceleași forme. Eu am arătat, cum masele oamenilor inclină spre a fi egale în cele spirituale, și lucrul acesta poate să fie confirmat orișicând. Ca exemplu servească următorul extras dintr'un raport dela o adunare, la care au participat numai studenți:

„...Cu cât se intra mai bine în noaptea, devenea mai pronunțat și tumultul. Nu cred, că vre-un orator să fi putut rosti două fraze, neîntrerupt. În fiecare moment se ridicau strigături și dintr'o parte și din alta, ori din toate deodată. Se aplauda, și se fluera. Discuțiunile iritate se purtau între diferiți ascultători, bastoane se învârtau prin aer, pe padiment se bătea tactul cu picioarele, ceice întrerupeau erau apostrofați cu: „afară, ori la tribună!“ Domnul... adresează adunării cuvinte ca: vrednică de dispreț, lașe, monstruoasă, ordinară, venală, răsunătoare, etc. și declară că are să o nimicească“...

S'ar putea pune întrebarea, că între astfel de condițiuni, cum își formează alegătorul părerea? Dar o astfel de întrebare ar da dovadă numai despre lipsa de cunoștințe referitoare la libertatea de care se bucură totalitatea. Mulțimile au numai păreri *inspirate*, nu de cele formate de ele. În cazul dat, păreri și voturile alegătorilor se află depuse în mâinile comitetelor electorale, cari exerciază întreaga influență asupra alegătorilor. „Știi dta ce e aceea comitet electoral?“ Așa a întrebat unul dintre cei mai zeloși apărători ai democrației de astăzi. „E piatra fundamentală în instituțiunile noastre, și piatra principală în mașineria noastră politică. Franca e guvernată astăzi de comitete“...

De aceea nici nu e greu deloc a se influența asupra alegătorilor, numai candidatul să fie acceptabil și să dispună de mijloace suficiente. După mărturisirea celor inițiați, alegerea lui Boulanger în mai multe cercuri, a costat trei milioane de franci.

Aceasta e psihologia masei electorale. E aceeași ca la alte mulțimi. Nici mai bună, nici mai rea!

Din parlament. Dieta mai ține ședințe până la finea săptămânii acesteia, apoi ia vacanțe de Paști, până la 26 Aprilie n. Cum budgetul întreg nu va putea fi discutat și votat până la finea lunii Aprilie, când expiră indemnizarea dată guvernului din partea dietei, ministrul de

finanțe a prezentat dietei ieri, Mști, un proiect de lege despre o nouă indemnizare. După sărbătorile Paștilor, terminându-se discuția asupra budgetului, guvernul va prezenta dietei proiectele de lege referitoare la *reformele militare*, cari vor fi discutate în dietă fără privire la situația din Austria. Așa s'a înțeles ministrul nostru prezident cu cei dela Viena, Duminecă, când a fost la Viena.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Turda.

Marele și înțeleptul nostru arhieru Șaguna a plșnit în statutul organic, ca sinoadele protopresbiterale, în prima linie, să fie organe de control, iar în locul al doilea să fie organe de îmbărbătare pe toate terenele.

Nu mai în sinoadele protopresbiterale își poate face omul o idee clară despre progresul sau regresul unui protopresbiterat. Aici e pus sub control și protopresbiterul, ca cea mai maroantă persoană în organismul nostru bisericesc, și e chemat a-și da seamă despre toate lucrările sale, fie pe teren bisericesc, fie școlar ori epitropesc; pentrucă protopresbiterul e acea persoană, care supraveghează preoții, învățătorii, epitropiile, comitetele și sinoadele parohiale din tract, și aceste organe subordonate protopresbiterului, trebuie să aibă respect de ochiul treaz al aueluia, ca să-și dea toată silința a-și împlini fișteocare datorințele, ca astfel cu fruntea senină să poată sta și în fața forului mai înalt din tract, adică a sinodului protopresbiteral.

În sinodul protopresbiteral este reprezentat întreg poporul din tract, și acești membri ai sinodului au sfânta datorință a afla căile și mijloacele de înaintare pe toate terenele, și a influența și poporul pentru îmbărbătarea acestora. De aici urmează, că zina ținerii sinodului protopresbiteral trebuie să fie o zi de sărbătoare și să i se dea toată atențiunea cuvenită.

După amintirea acestora las să urmeze raportul despre sinodul protopresbiteral al tractului Turda, spre a scoate în relief spiritul și năzuințele dominante în acest sinod.

Convocat prin cerculariul oficiului protopresbiteral din 20 Februarie a. c. sinodul protopresbiteral al tractului Turda, pentru anul curent s'a ținut în reședința protopresbiterului, adică în Turda, Sâmbătă în 5/18 Martie a. c., premergându-i serviciul divin celebrat de protopresbiterul tual, dl Iovian Murășan.

După terminarea ritualelor, membrii sinodului s'au întrunit în școala confesională, unde protopresbiterul Iovian Murășan prin o cuvântare ocazională potrivită, apelând la conlucarea în armonie a membrilor, îi salută și declară ședința deschisă.

După ce se află, că majoritatea membrilor sinodali e de față, urmează constituirea biroului, ales fiind de notar Ioan Oprișiu, paroh, iar ca bărbați de încredere Vicențiu Orășan, paroh și Ioan Iliescu, paroh.

Protopresbiterul I. Murășan își citește acum raportul despre activitatea sa și despre starea tractului în anul trecut. Acest raport e o iconă fidelă a stării tractului în anul 1910 și ne îndreptățește a afirma, că afacerile noastre bisericești și școlare sunt depuse în mâni vrednice, cari prin stăruință și energie impunătoare, s'au năzuit a înainta toate afacerile tractuale. Acest raport se ia la cunoștință cu aprobare.

Membru George Murășan dă citire raportului comitetului protopresbiteral despre activitatea sa în anul trecut, care încă se ia la cunoștință.

Urmează exmiterea unei comisii de 4 membri pentru revizuirea rațiocinilor fondului și bibliotecii protopresbiterale, spre care scop se suspendă ședința. Redeschizându-se ședința, referentul Vicențiu Orășan, constată că toate aceste rațiocinii sunt în ordine și exacte, justificate cu documentele necesare, ceace și sinodul aprobă și absolavă epitropia pe lângă exprimarea mulțămitei sale. Totodată îndrumă epitropia, ca cu privire la încasarea taxelor restante la fondul și biblioteca protopresbiterală, să se ia cele mai severe măsuri și în cel mai scurt timp posibil să fie încasate.

Tot referentul Vicențiu Orășan prezintă budgetul pro 1911, statorit din partea comitetului, ale cărui poziții aflându-le sinodul de reale și corăspunzătoare exigentelor, îl aprobă, resp. votează.

Protopresbiterul comunică sinodului, că vrednicul paroh din H. diș, George Cimoca, care a fost membru al acestui si-

nod, precum și membru și defensor matrimonial al scaunului protopresbiteral, a răposat în Domnul. Memoria sa sinodul o venerază prin scolare. Totodată se pune la ordinea zilei alegerea unui membru, precum și a unui defensor matrimonial în scaunul protopresbiteral.

Spre scopul acesta, pentru a putea face combinații și a se consulta asupra persoanelor, cari să fie ales, ședința se suspendă. După redeschiderea ședinții sinodul decide, ca alegerea să se facă prin votare secretă cu ședule, după care urmează însăși alegerea, al cărei rezultat e că parohul din Murăș-Ludoș Andreiu Badiu e ales membru în scaunul protopresbiteral, iar Dr. Valer Moldovan, avocat în Turda, e ales defensor matrimonial al scaunului protopresbiteral.

Urmează la ordinea zilei propunerile; membrul Dr. Valer Moldovan face următoarea propunere:

Considerând că fostul profesor Dr. Petru Șpan, deși nu a fost fiul acestui tract, dar a fost fiul acestui comitat, ca deputat al sinodului arhidiecezan a reprezentat cu demnitate acest cerc electoral, sinodul protopresbiteral pria scolare își exprimă părerea de rău pentru trecerea lui dintre cei vii, rugând pe atotputernicul Dumnezeu să-l așeze unde suflutele dreptilor se odihnesc.

Propunerea se primește.

Cu acestea eshauriat fiind programul, protopresbiterul mulțumește membrilor pentru dragostea și buna înțelegere manifestată întru deslegarea șgendelor sinodului și, între vii aciamări, declară ședința sinodului de încheiată.

Ioan Oprișiu,
notarul sinodului.

O interpelare în dietă.

Deputatul naționalist român, domnul Dr. Ștefan C. Pop, a adresat Sâmbătă guvernului unguresc următoarea interpelare în dietă, în chestia confiscării bibliotecii din comuna Agărbicui:

Onorată Cameră!

Locuitorii comunei Agărbicui din comitat. Târnavă-mare și-au compus o bibliotecă, și conducerea și administrarea acesteia au încredințat-o preotului Ioan Botezan și învățătorului gr. ost. Ilie Câmpear. Locuitorii comunei primisii din bibliotecă cărți folositoare, pe cari le cetiau bucuror, deoarece învățau din ele lucruri utile lor.

Timp îndelungat toate au decurs în cea mai perfectă ordine, până când odată pe neașteptate, în timp de noapte, au venit în comună organe administrative cu jandarmi și intrând în biserică au secestrat biblioteca întreagă.

Locuitorii îngroziiți, dar mai ales preotul și învățătorul, cari absolut nu cunoșteau motivele secestrării, fiind convinși, că cărțile secestrate nu conțin nici un lucru oprit, dar și de altfel cărțile secestrate, fiind toate opuri, cari sunt în deobște folosite, așteptau în liniște decidera în chestia bibliotecii lor.

Spre marea lor surprindere însă, în loc de a li se restitui cărțile inofensive, Ioan Botezan și Ilie Câmpear au primit sub Nr. 10395/910 astul de acuză a procuraturii regiști din Murăș-Oșorhei, în care procuratura regescă ridică în contra lor acuză de agitație, răsvărire și lesa majestate.

Cărțile inorimate sunt următoarele:

1. dr. Augustin Banea: Din Istoria Românilor. Episcopul Inocențiu Mocu Klain.
2. Gheorghe Coșbuo: Lupta pentru neatârnamare.
3. Gr. V. Borgovan: Ionel, educația unui băiat bun.
4. Broșura: Adunarea generală a VI a a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român ținută în Brașov la anul 1862.
5. Broșura: Date și documente referitoare la conferința națională română ținută în Mercuria la 7 și 8 Martie 1869.
6. Andreiu Bârseanu: Colecțiune de poezii populare.
7. O carte a lui Nicolae Xenopol.
8. Gheorghe Simu: Zile negre.
9. Discursul de recepțiune, ținut de A. D. Xenopol la Academia Română sub prezidenția Majestății Sale Regelui, despre Mihail Cogălniceanu.
10. O carte a lui Ioan Băilă.
11. V. A. Urechă: Rezultatele domniei lui Alexandru Morozzi dela 1799—1801.
12. Discursul de recepțiune ținut la Academia Română sub prezidiul Majestății Sale Regelui de D. C. Ollănescu despre Vasile Alexandri.
13. O carte a lui Pamfilu Grapini.
14. Zaharie Antonescu: Autobiografie.
15. Discurs de recepțiune ținut la Academia Română sub prezidiul Majestății

Sale Regelui de Nicolae Popes, despre Andreiu baron de Șaguna.

16. Bartolomeiu Băulescu: O carte despre necesitatea promovării industriei la Români.

On. Cameră!

Observ înainte de toate, că toate aceste cărți sunt în deobște folosite, unele chiar de decenii, și se pot afla în biblioteca fiecărui Român, care ține cât de puțin la cultura, și pentru aceea le-am înșiriat aici pe toate, ca O. orata Cameră și O. Guvern să aibă putința a-și căștiga asupra lor informațiunile trebuitoare.

Cartea lui dr. Augustin Banea despre episcopul Inocențiu Mocu Klain, edată în Blaj la anul 1900, a câștigat autorului renume european pe terenul istoriografiei. Opul lui Gheorghe Coșbuo despre neatârnamare e asemenea vestit și se ocupă cu războiul ruso-turc-român, fără nici o referință la raporturile din Ungaria. Cartea de sub punctul al 3-lea de Borgovan e un studiu exclusiv pedagogic. Cea de sub punctul 4 e un raport despre adunarea generală a Asociațiunii Transilvane, cu statute aprobate de guvern. Cea de sub punctul 5 conține date despre conferința dela Mercuria. Cartea de sub punctul al 6-lea este o colecțiune de poezii populare de Andreiu Bârseanu, vice-prezidentele actual al Asociațiunii și profesor în funcțiune la școalele din Brașov.

Cele de sub punctele 7, 9, 11 și 12 sunt conferințe referitoare la chestiuni din România, către ele două discursuri de recepțiune. Cea de sub punctul 8 este cartea indeobște cunoscută a unui preot român din Ardeal, fără nici o referință politică. Tot de așa natură sunt cele de sub punctele 10 și 13. Cea de sub punctul al 14-lea este o autobiografie. Sub punctul 15 este discursul de recepțiune la Academia Română al lui Nicolae Popes, fost episcop la Caransebeș, despre arhiepiscopul-nitropolit Andreiu Baron de Șaguna, iar cea de sub punctul 16 este cartea lui Bartolomeiu Băulescu despre necesitatea promovării industriei la Români.

V'am făcut cunoscute aceste cărți, pentru ca și Onorata Cameră să se poată convinge despre aceea, că opurile și broșurile secestrate sunt cărți indeobște cunoscute și folosite, autoriilor în cea mai mare parte sunt bărbați renumiți, mai mulți dintre ei sunt în viață, și unii dintre acestia sunt cetățeni ungari. Așa de pildă Andreiu Bârseanu, profesor în Brașov, Gheorghe Simu, preot unde în Ardeal; tot cetățeni ungari sunt și Ioan Băilă și Pamfilu Grapini.

Vreau să constat acum următoarele: În înțelesul §-ului 567 din procedura penală, pentru conținut, care cuprinde în sine criteriul crimei ori al delictului, nici o tipăritură nu se poate secestră, decât numai la propunerea procurorului după arătarea efectuită ori deodată cu aceasta. Numai judele de instrucție ori judele de ocol este îndreptățit să ordoneze și să efectuească secestrarea. Tot procedura penală stabilește ordinea, în care este a se procede. În înțelesul § lui 562 competență a procede este cea judecătorească de presă, pe teritorial careia s'a făcut tipăritura, iar dacă locul tipăririi este neunoscut ori ar fi în afară de teritoriul statului ungar, este competentă cea judecătorească, pe al cărei teritor locuiește ori petrece individul responsabil pentru tipăritură.

În înțelesul § lui 13 al articolului de lege XVIII. din 1848, care este și azi în vigoare, se pedepsește autorul; dacă acesta nu ar fi cunoscut, se pedepsește editorul; dacă nici aceasta nu ar fi cunoscut, se pedepsește proprietarul tipografiei. Am înșirat toți articolii aceștia, pentruca pe de-o parte să se dovedească faptul incontestabil, că intrarea în biserică a jandarmilor și a organelor administrative fără prealabilă înconștințare a celor interesați și secestrarea bibliotecii este cel mai mare abuz de putere oficială, dar tot odată constituie vătămarea cea mai flagrantă a dispozițiilor legii referitoare la produsele literare, de altă parte însă procedura judelei de instrucție și a procurorului regesc este cea mai mare absurditate juridică.

Față pe cărțile și broșurile înșirate adeocă niciodată nu s'a pus în curgere procedura judecătorească; răspândirea acestora niciodată nu s'a oprit. Astfel a pune în curgere procedura criminală în privra acestora, cari țin cărțile acestea în bibliotecile lor, este, blând zis, cea mai mare absurditate juridică. Căci dispozițiile legii sunt clare, o parte dintre autori sunt în viață, și sunt cetățeni ungari, cei mai mulți editori ai cărților trăiesc și acum aici în patrie, ori dacă ar fi murit, acolo este proprietarul tipografiei. Astfel cartea de sub p. 1. s'atipărit într'o tipografie din Blaj, cele de sub p. 3 și 8 într'o tipografie din Gherla, cea de sub 6

Nr. 32/1911 par.

[127] 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. din **Șoimușul-român**, tractul Târnavei, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 1000 cor. și anume 600 cor. dela biserică, iar 400 cor. ajutor dela stat. Cuartir în natură dela biserică. Un stâncin de lemne de foc. Cuincuenalele legale se vor solvi numai întru cât vor fi licidate dela stat.

Dela competenți se cere să instrueze tinerimea adultă și elevii școlari în cântările bisericesti și să-i conducă Dumineca și la sărbători în biserică.

Cei cari vor dovedi capabilitatea de a forma și conduce un cor cu tinerimea, vor fi preferiți.

Șoimușul-român, la 15/28 Martie 1911.

Pentru comitetul parohial gr-or.:

Elie Ioanovicu Ioanichie Moldovan
par., pres. com. epitrop.

Nr. 344/1911 of. prot.

Văzut: **Nicolae Todoran**
protopresbiter.

Ad Nr. 213/1911.

(128) 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr-or. română din comuna **Valea-Dusului**, protopresbiteratul Abrud, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 800 cor. din repartitie dela popor, iar restul până la 1000 cor. și cuincuenaliile se va cere ca ajutor dela stat. La cuincuenalii alesul poate reflecta numai după un serviciu de 5 ani fără intrerupere la această școală.

Relut de cuartir și grădina.

Învățătorul ales este obligat a ținea strană în Dumineci și sărbători și a cânta cu copii de școală la liturgie.

Ceice dorese a ocupa acest post își vor trimite petițiunea de concurs instruită cu documentele de lipsă, la subsemnatul oficiu în termenul deschis și se vor prezenta în vre-o Duminecă la biserică, spre a face cunoștință cu poporul.

Abrud, 19 Martie 1911.

Oficiul protopresbiterat gr-or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popovici
protopresbiter.

Nr. 76/911

[121] 3-3

Anunț de licitațiune.

În 25 Martie v. (7 April n.) a. c., la oarele 2 după amiază, se va da prin licitațiune minuendă în întreprindere edificarea bisericeii gr. or. rom. din **Orăștioara-de-jos**.

Prețul de strigare e 12.000 cor.

După această sumă are a se depune vadiul de 10% în hârtii de valoare sau bani gata.

Licitațiunea se va ținea în edificiul școlaei.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune se pot vedea în oficiul parohial.

Orăștioara-de-jos, 17 Martie 1911.

Iosif Dumitru
capelan și preș. com. par.

Vidi:

V. Domșa
protopresbiter.

Cancelarie administrativă și biuro de informațiuni

în **Budapesta.**

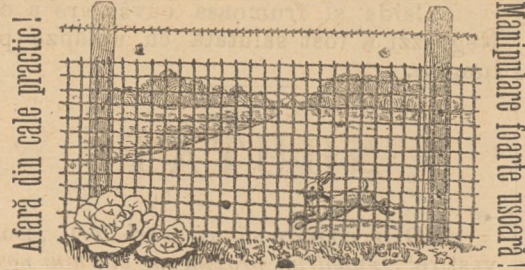
Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocesuale, administrative și comerciale, mijloacele împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloacele cumpărări, vânzări, exarandări de bunuri, mașini, motoare, și alte rechisite economice; finanțez parcelări de mori, experez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt, pe lângă taxe moderate și anticipația pentru corespondență. (84) 2-

Dr. Constantin Manea,
advocat diplomat.

VIII Aggteleki-u 10, l. 7. Telefon 171-27.

Garduri colosal de ieftine!

Invențiune senzațională.

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea neîntre-**Impletituri-Hungaria.** Se face năcută a patent. mai din sâr-mă suflată de zihne.

Prețul per metru quadrat 30 bani și mai mult.

A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker Fabrică de gră-tii, impletituri și gard. de sâr-mă.

Budapest VIII. Üllői-ut 48/82.

Serviciu ieftin, prompt și conștientos.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

(103) 6-10

Birou de informații.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în **Budapesta** birou de informații și

Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în restimp de 2-3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgentez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvare favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

(38) 8-

L. Olariu,

Budapesta, Lajos utca 141 III/19

Noutate senzațională a industriei de țigle.

Mașină patentată de fabricat țigle.

Model 1910.

Confecționează 10-12000 țigle în 10 ore din orice material potrivit pentru fabricarea țiglelor. Intocmire absolută a lucrului de mână. Pentru punerea în mișcare sunt suficienți doi cai, doi boi sau un motor cu putere de 5-6 HP. Fundamente și hală pentru mașini nu e necesară. De lucrători specialiști nu e lipsă, căci lucrurile le pot îndeplini și * copii. Preț efitin de procurare. *

Intocmiri complete de țiglariei curățitor de nămol, zdrob tor de piatră, mori cu globuri și tobe în cea mai bună execuție.

Cu prospecte, deslușiri și preliminarare de cheltueli servește

[461] Agenția generală a lui 10-10

„Jacobiwerk”, Meissen (Germania)

IGNÁZ GELLERT & COMP.

VI. Terez-kö:út 41.

Garanția cea mai mare. Condiții de plată favorabile.

Altoi de viță puternică

nobilă americană, cioplită ori cu rădăcină.

Fiecare viticultor, care are lipsă de viță puternică, liberă de peronosporă, bogat în rădăcină și bine încreșcută — pentru altoire, — să se adreseze cu toată încrederea la școala de viticultură din Reichsdorf, proprietar **Simon Nemenez**, posta Riomfalva, unde cu prețurile cele mai moderate se află materialul cel mai bun de plantat.

Mare depozit din calitățile cele mai bune, pentru struguri de vin și masă.

Simon Nemenez,

posesorul primei școale de vierit din Reichsdorf Nr. 121 posta Riomfalva.

Cataloge la cerere gratuit și franco!

(360) 44-

„Plugariul”,

institut de credit și economii societate pe acții în Săcădate, aduce la cunoștință și pe calea aceasta, că în sensul concluziunii direcțiunei ddo 16 Martie a. c. acordează următoarele interese la depuneri pe lângă solvirea contribuțiunei erariale: până la **1000 cor. 5%**, dela **1000-5000 cor. 5 1/2%**, iar dela **5000 cor.** în sus precum și fundațiunilor bisericesti și școlare **6%**.

Săcădate, în 26 Martie 1911.

(122) 2-2

Direcțiunea.

Admoniare!

Société des Papiers Abadie.

Îvindu-se în timpul din urmă diverse falsificate a marcei tuburilor noastre foarte plăcute și de toți cunoscute

RIZ ABADIE (Riz doré)

rugăm onorata noastră clientelă a fi cu atențiune la numele Abadie, de oarece falsificatele să silesc a fi cu alte numiri înlocuite. Vă sfătuim deci să fiți precauți la cumpărarea vreunei imitațiuni fără valoare, căci contra acestora vom interveni cu toate mijloacele legale permise! Société des Papiers Abadie. (124) 2-52-

„Mugurul”

îns. economică-comercială, Elisabetopole (Erzsébetváros) Kisküküllő vm.

Altoi de vie

calitate distinsă pe lângă prețurile cele mai moderate, soiuri de vin și de masă, viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină

se află de vânzare la

Insoțirea economică-comercială

„Mugurul”

Elisabetopole (Erzsébetváros) Kisküküllő vm.

Material disponibil în altoi peste

două (2) milioane.

Școalele de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoi desvoltati la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni plătite pe 10 ani cu 7%

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Insoțirea primește gratis elevi pentru învățarea altoitalui și manipulării școlaei de altoi.

Prima condițiune de reușită este de a folosi material solid. Trimițiți hăieți la cursul practic de altoit.

Replantați-vă vilie cu altoi dela firma română.

ASPIRIN

Fiind diverse substitute a veritabilului Aspirin în circulație, Vă rugăm — Aspirin numai în forma noastră

Tablete de Aspirin

în pachetare originală aci ilustrată (1 tub de sticlă cu 20 tablete à 0,5 gr. Preț: Cor. 1-20) a cumpăra.

Fiecare tabletă e provăzută cu stampilia Aspirin.

Nu mai tabletele aceste garantează veritabilitatea preparatului, toate altele trebuie refuzate ca imitațiuni.

Cereți Aspirin ori când în tabletele noastre originale.

Fabrica de colorii, mai nainte Fried. Bayer & Co. Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

(113) 1-2

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în **Timișoara-Fabric**

e recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanția de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, în data ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (278) 27-52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiata în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

